

Kültürel Zekâ Boyutunda Tarım İşletmelerine Yönelik Araştırma

A Research on Agricultural Enterprises in the Dimension of Cultural Intelligence

Halil Özcan ÖZDEMİR

KırşehirAhi Evran Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi, Kırşehir

Doi: 10.51764/smutgd.1053646

Geliş Tarihi : 05.01.2022

Kabul Tarihi : 01.02.2022

ÖZET

Kültürel zekâ, bireylerin diğer kültürlerle olan iletişimleri konusunda davranışlarını ayarlayabilmesi ve kültürel çeşitliliklere uyum sağlayabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma, tarım işletmelerinde kültürel zekânın etkisine bazı parametreler açısından bakmayı ve durum tespiti yapmayı amaçlamaktadır. Tarım işletmelerinde kültürel zekâ üzerine çalışmaların olmadığı görülmüştür. Araştırmanın örneklemini Isparta ili Yalvaç ilçesindeki göç almış köyler ve Konya ili Hüyük ilçesine bağlı göç almış bazı köylerdeki tarım işletmeleri yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında yazar tarafından oluşturulmuş demografik sorulardan ve kültürel zekâyâ yönelik önceden geliştirilmiş hazır ölçeklerden oluşan soru formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçları genel olarak incelendiğinde üstbilişsel zekâ hariç kültürel zekâ ve alt unsurları ile çiftçilikle uğraşma nedenleri arasında istatistiksel olarak önemli fark bulunmuştur. Kültürel zekâ seviyesi yükseldikçe üreticilerin çiftçilikle uğraşma nedenlerinde fiziki sermaye ile birlikte coğrafi şartların etkili olduğu görülmektedir. Kültürel zekâ seviyesinin düşük olduğu bireylerde çiftçilikle uğraşmada atadan kalan deneyim ve alışkanlıklar daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmanın gerek literatüre gerekse de araştırmacılara tarım yönü ile ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel zeka, tarım işletmeleri, örgütsel davranış.

ABSTRACT

Cultural intelligence is defined as the ability of individuals to adjust their behaviors regarding their communication with other cultures and to adapt to cultural diversity. This study aims to investigate the effect of cultural intelligence in agricultural enterprises in terms of some parameters and to determine the situation. It has been observed that there are no studies on cultural intelligence in agricultural enterprises. The sample of the study consists of the immigrant villages in the Yalvaç district of Isparta province and of the managers of agricultural enterprises in some villages of Hüyük district of Konya province, which have received immigration. Within the scope of the research, a questionnaire consisting of demographic questions created by the author and pre-developed scales for cultural intelligence was used. When the research results are examined in general; A statistically significant difference was found between cultural intelligence and its sub-components, excluding metacognitive intelligence, and the reasons for engaging in farming. As the level of cultural intelligence increases, it is seen that geographical conditions together with physical capital are effective in the reasons for farmers to engage in farming. In individuals with a low level of cultural intelligence, ancestral experiences and habits come to the fore more in dealing with farming. It is thought that this study will shed light on both the literature and the researchers with the aspect of agriculture.

Keywords: Cultural intelligence, agricultural enterprises, organizational behavior.

Halil Özcan Özdemir, Orcid: 0000-0002-0021-3618 , hoozdemir@ahievran.edu.tr

1. GİRİŞ

Zekâ TDK'ye göre insanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, ahlak, dirayet, zeyreklik, feraset olarak tanımlanmaktadır. Kültür TDK'ye göre tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada sonraki nesillere iletmeye kullanılan insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin olarak tanımlanmıştır.

Zekânın farklı türleri bulunmaktadır. Bunlar bilişsel, duygusal, sosyal vb. zekâlardır. Kültürel zekâ her ne kadar bu zekâlar ile benzerlik gösterse de bu gibi zekâ türlerinden farklı bir kavramdır. Thomas ve Inkson (2005) kültürel zekânın geliştirilmesinde resmi anlamda okullardaki eğitimden tutun, çeşitli eğitimlere kadar birçok yöntem olduğunu belirtmiştir. Tecrübeye dayalı öğrenmenin bu konuda daha etkin bir yöntem olabileceğini ifade etmiştir. Günümüz iş dünyasında yöneticiler artık kültürel zekâ faktörüne oldukça fazla önem vermektedirler. Çünkü kültür anlamında zeki insanları organizasyonlarında bulundurmanın kendilerine rakipleri karşısında rekabet avantajı sağlayacağını düşünmektedirler. Nike ve Novartis gibi büyük firmaların bu şekilde yaptıkları görülmektedir (Yeşil, 2010).

Vatandaş'ın aktardığına göre (2002) kültürel farklılıkları meydana getiren birçok unsur bulunmaktadır. Bu unsurlar kültürel farklılıklar, din, kültür, dil ve/veya etnik temelli aidiyetler ile bilinçlerden oluşmaktadır. Kültürel zekâ, bireylerin diğer kültürlerle iletişime girme konusunda davranışlarını düzenleyebilmesi ile kültürel çeşitliliklere adapte olabilmeye yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Earley ve Ang, 2003). Literatürdeki çalışmalar değerlendirildiğinde kültürel zekâ seviyesi yüksek olan kişilerin çok kültürlü bir ortama uyum sağlamaları kolaylaşmakta ve karşılaşılabilecek güçlüklerin üstesinden gelerek performansları artabilecektir (Ang vd, 2007; Ang ve Van Dyne, 2008). Tarım ekonomisi konusunda da kültürel farklılıkların etkisi gözle görülür biçimdedir. İnsanların ait oldukları kültürel farklılıkları gittikleri yere taşımaları da beklenen kültürel zekâ çıktılarıdır. Tarım toplumu olan ülkemizde göç konusunun son derece önemli bir yeri bulunmaktadır. Tarım işletmelerine yönelik olarak kültürel zekâ konusuna yönelik çalışmalar son derece kısıtlıdır. Bu durum bizleri son derece önemli olarak gördüğümüz kültürel zekâ konusunda çalışma yapmaya itmiştir.

2. MATERYAL METOD

Bu çalışma kapsamında kartopu örneklem yöntemi ile zincirleme ulaşım prensibi kullanılmıştır. Kartopu örneklem zengin bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında özellikle etkilidir. Kartopu örneklemde evrene dâhil olabilecek ve araştırmacının amacına uygun örnek olayla ilişki kurmak ve daha sonra temas kurulan kişinin yardımıyla bir başkasıyla daha sonra yine aynı yolla bir başka örnek olayla temas kurulur ve bu şekilde kartopu etkisi gibi örneklemin büyütülmesi amaçlanır (Altunışık ve ark 2010). Bu yaklaşım araştırmacının problemine ilişkin olarak zengin bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında özellikle etkilidir. Kartopu örnekleminde süreç "Bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir? Bu konuyla ilgili olarak kim veya kimlerle görüşmemizi önerirsiniz?" şeklindeki sorular ile başlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Patton, 2014). Bu teknikte, araştırma yapılacak konu ile alakalı olarak en çok bilgi sahibi olan kişi örnekleme ilk dahil edilen kişidir. Daha sonra, o kişinin önerileri doğrultusunda görüşülecek diğer kişilere ulaşılır. Her ulaşılan kişinin önerilerine göre de örneklem kartopu gibi büyümekte ancak bir süre sonra da belirli kişiler ön plana çıkmaya başlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma etiği için 02.06.2021 tarih ve 2021/3 sayılı karar ile Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan gerekli izinler alınmıştır. Araştırma nicel bir araştırma olup gerekli görülen istatistiksel analizler sonucunda elde edilen veriler yorumlanmıştır.

2.1 Kültürel Zekânın Ölçülmesi

Kültürel zekânın ölçülmesinde Ang vd. (2007) tarafından geliştirilmiş 20 madde (soru-ifade) ve 4 boyuttan oluşan Cultural Intelligence Scale (CIS) kullanılmıştır. Alt boyutları üstbilişsel, bilişsel, motivasyonel ve davranışsal kültürel zekâ olmak üzere 4 boyutlu bu ölçeğin 15 yaş ve üzerindeki ergenlere uygulanabileceği belirtilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlamalarını ise Şahin vd. (2013) ile İlhan ve Çetin (2014) yaptıkları çalışmalar oluşturmaktadır. Bu ölçek ile bireyin farklı kültürel bir ortamda veya çok kültürlü bir ortamda etkin bir şekilde işlevini yerine getirmesini ve başarılı olmasını sağlayan üstbilişsel, bilişsel, motivasyonel ve davranışsal kültürel zekâ bileşenlerini ölçmek amaçlanmaktadır. Ölçeğin amacı bireyin kültür konusunda algılarını objektif olarak ortaya koymaktır.

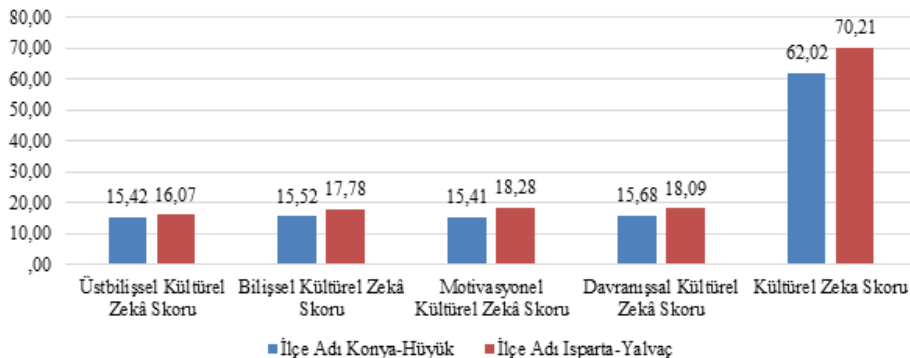
3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Son yıllarda bilişsel ve duygusal zekâ gibi kavramların yanında giderek ön plana çıkan kültürel zekâ kavramı insanların farklı kültürler içerisinde adapte olma becerisini göstermektedir. Özellikle işletmecilik alanında yaygın olarak kullanılmaya başlayan bu kavramın tarım işletmeciliği açısından değerlendirilmesi konusunda literatürde önemli eksiklikler bulunmaktadır. Kırsal alanda karşı karşıya kalınan en önemli sorunlardan biri göçtür. Göçün birçok çeşidi bulunmakta olup özellikle kırsal alanda yaşanan göçlerin en fazla karşılaşılanı kırdan en yakın kasaba veya kente yapılan göçlerdir. Özellikle son yıllarda tekrar kıra geri dönüşlerin de sıklıkla yaşandığı söylenebilir. Bu durum özellikle bireyin farklı kültürlerle etkileşime girmesine neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak göç eden bireyin doğduğu yerdeki kültürden daha çeşitli kültürlerle etkileşim içinde bulunmasından kaynaklı kültürel değerlerde de değişiklikler olmaktadır. Önceden kırsalda yaşamış ve kente yerleşmiş kişiler yeni bir yaşamla karşılaşmakta ve farklı kültürel değerlerle tanışmaktadır. Hayallerine kavuşmak uğruna kırsal alandan göç edenler zaman zaman kültürel değerlerinde değişikliklere izin verebilmektedir. Çünkü kırsal alanda sürdürdükleri yaşam etkinlikleri ile kent yaşamında karşılaştıkları yaşam etkinlikleri birbirleri ile birçok alanda ayrılmaktadır. Bu değer değişiklikleri bazı durumlarda o kadar fazla yaşanmaktadır ki kişilerin kendine ait değerleri tamamen kaybederek kendine yabancılaştıkları görülmektedir (Erdoğan, 2016). Fakat bu durum kültürel yozlaşmanın yanı sıra bireye kültürel zenginlik de katabilmektedir.

Tarım sektörü açısından değerlendirildiğinde ise son yıllarda kırdan kente göçün yanı sıra kentten kıra göçlerin de sıklıkla yaşandığı görülmektedir. Kıra geri dönüşler farklı kültürlerle iletişim kurmuş kişilerin tekrar eski kültürü içinde yaşamaya ve hayatını devam ettirme çabasına sahne olmaktadır. Bu durum bireylerin tekrar kendinde oluşturduğu yeni kültür çeşitliliğinin bir parçası ile iletişime girmesine neden olmaktadır. Özellikle tarımsal konuda göç ettiği mekânlarda görmüş olduğu farklılıkları ve yenilikleri getirme çabası tarımsal faaliyette de davranış değişikliklerine neden olabilmektedir. Bu nedenle bu duruma tarımda kültürel zekâ yaklaşımı ile baktığımız bu çalışmada ele alınan iki ilçede hedef alınan göç edip geri gelen ya da farklı bir ilden bu ilçelere göç etmiş bireylerin tarımsal faaliyetleri kültürel zekâ ölçeği ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tablo 1’de çalışmanın yürütüldüğü iki ilçede ele alınan örneğe ait tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. Tablo incelendiğinde yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında yaş ortalamasının Yalvaç ilçesinde Hüyük ilçesine göre daha fazla olduğu, bireylerin öğrenim durumlarının birbirlerine benzerlik gösterdiği Yalvaç ilçesinde Tarım Bağkuru kapsamında sosyal güvenceye sahip bireylerin fazla oluşu bireylerin aktif olarak tarımsal faaliyete dahil oldukları, her iki ilçede de gelirlerinin büyük bir oranının tarımdan geldiği, Hüyük ilçesinde işletme arazi genişliğinin daha fazla olduğu, Yalvaç ilçesinde küçükbaş hayvancılık faaliyetinin daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Bu durumlara coğrafi ve kültürel şartların neden olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmanın ana amacını oluşturan unsur olan alt ölçekleri ile birlikte Toplam Kültürel Zekâ ölçeğinin tarım işletmelerinde test edilmesi ile ilgili yapılan bu çalışmada Toplam Kültürel Zekâ (TKZ) Ölçeğinin alt ölçekleri olan;

1. Üstbilişsel Kültürel Zeka (ÜBKZ),
2. Bilişsel Kültürel Zeka (BKZ),
3. Motivasyonel Kültürel Zeka (MKZ)
4. Davranışsal Kültürel Zeka (DKZ) ölçeklerine ait skor değerleri Grafik 1’de sunulmuştur.

Grafik incelendiğinde Yalvaç ilçesinde TKZ değerinin Hüyük ilçesine göre daha yüksek olduğu ve bunun da ana kaynaklarının MKZ ve DKZ olduğu görülmektedir. Buradan Yalvaç ilçesinde ele alınan tarım işletmelerinin sahiplerinin Hüyük ilçesine göre kültürel zekâ skorlarının daha yüksek olduğu ve Yalvaç ilçesindeki tarım işletmesi sahiplerinin daha iyi kültürel zekâ adaptasyonu yaşadıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Grafik 1. Kültürel Zekâ Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin İlçelere Göre Skor Değerleri

Tablo 1. Araştırma alanında üreticilere ait tanımlayıcı istatistikler

		İlçe Adı			
		Konya-Hüyük		Isparta-Yalvaç	
		%	Ortalama	%	Ortalama
Yaş	18-24 Yaş	7,27		16,00	
	25-34 Yaş	10,45		20,00	
	35-44 Yaş	50,45		20,50	
	45-54 Yaş	24,55		32,00	
	55 Yaş ve Üzeri	7,27		11,50	
Eğitim Durumu	Okuma Yazma Yok	,91		,00	
	İlkokul	41,36		19,50	
	Ortaokul	27,73		49,00	
	Lise	28,64		27,00	
	MYO	1,36		3,00	
	Lisans	,00		1,50	
	Y.Lisans/Doktora	,00		,00	
Medeni Durum	Evli	79,55		69,50	
	Bekar	20,45		30,50	
Çocuk Sayısı (Kişi)			2,37		2,23
Sosyal Güvence Durumu	Sosyal Güvence Yok	55,45		9,00	
	Emekli Sandığı	2,27		7,50	
	SSK	11,36		9,00	
	Çalışan BAĞKUR	2,27		7,00	
	Çiftçi BAĞKUR	28,64		67,00	
Yılda Tarımda Çalıştığı Gün Sayısı (Gün)			184,27		183,50
Tarımsal Gelir (%)			71,89		64,93
Gelirin Paylaşımı	Sadece Bitkisel	21,36		26,63	
	Sadece Hayvancılık	3,64		7,54	
	Bitkisel+Hayvancılık	75,00		65,33	
Mülk Kuru Arazi (Dekar)			15,44		6,75
Kira/Ortak Kuru Arazi (Dekar)			84,42		1,87
Mülk Sulu Arazi (Dekar)			5,21		25,83
Kira/Ortak Sulu Arazi (Dekar)			6,55		3,20
Toplam İşletme Arazisi (Dekar)			111,62		37,64
Büyükbaş (Adet)			8,19		7,52
Küçükbaş (Adet)			10,25		21,90
Bitkisel Üretim Tecrübe (Yıl)			14,76		15,58
Hayvansal Üretim Tecrübe (Yıl)			10,35		12,54

Tarım sektöründe yaş önemli bir demografik değişkendir. Türkiye’de özellikle kırsal alanda ve tarım sektöründe yaşlanma önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda sektörde X ve Y kuşağı bireylerin daha fazla yer alması gerektiği belirtilmekte ve buna yönelik politika tedbirleri alınmaktadır (Kan ve ark. 2018; Kan ve ark. 2019; Kan ve ark. 2020). Bireyin yaşı ile kültürel zekâ skorları arasındaki ilişki Tablo 2’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde özellikle genç kesim olarak nitelenebilecek olan 35 yaş altı bireylerin TKZ skorlarının diğer bireylere göre daha yüksek çıktığı belirlenmiştir. Skor değeri yaş arttıkça düşme eğilimi göstermektedir. Bu da bireylerin içinde buldukları yabancı kültüre yaşlı bireylere göre daha fazla uyum sağladıklarını göstermektedir. Bu farklılık kendinin MKZ ve DKZ skorlarında kendini göstermektedir. ÜBKZ ve BKZ skor değerlerinde ise yaşlara göre bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 2. Kültürel Zeka Skorlarının Üreticinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş	Üstbilişsel Kültürel Zekâ Skoru	Bilişsel Kültürel Zekâ Skoru	Motivasyonel Kültürel Zekâ Skoru	Davranışsal Kültürel Zekâ Skoru	Kültürel Zeka Skoru
18-24 Yaş	15,79	17,02	17,67a	17,48a	67,96a
25-34 Yaş	15,86	17,33	17,35ab	17,05ab	67,59ab
35-44 Yaş	15,53	16,34	16,25b	16,41bc	64,53b
45-54 Yaş	15,81	16,33	16,92ab	17,35ab	66,40ab
55 Yaş ve Üzeri	15,97	16,67	16,36b	15,69c	64,69b
Ortalama	15,73	16,60	16,77	16,82	65,92
F Değeri	0,67	1,12	2,67**	4,18***	2,57**

*%90, **%95, ***%99 güven aralığında istatistik olarak önemlidir.

Tablo 3’te üreticilerin eğitim durumları ile kültürel zekâ skorları karşılaştırılmıştır. Tablo incelendiğinde TKZ skorunun üreticinin eğitim düzeyi arttıkça arttığı görülmektedir. Ele alınan üretici kitlesinde bu değişimin ana tetikleyicileri ise ÜBKZ ve BKZ skorlarıdır. Bu durum Tablo 2’deki sonucu destekler niteliktedir. Çünkü yeni nesilde eğitim düzeyinin arttığı bilinmektedir. Ayrıca eğitim düzeyi arttıkça daha fazla kişi ile etkileşime girilebilme bu durum da kültürel zekâ düzeyinde artışa neden olabilmektedir.

Tablo 3. Kültürel Zekâ Skorlarının Üreticinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Üstbilişsel Kültürel Zekâ Skoru	Bilişsel Kültürel Zekâ Skoru	Motivasyonel Kültürel Zekâ Skoru	Davranışsal Kültürel Zekâ Skoru	Kültürel Zeka Skoru
Okuma Yazma Yok	16,00b	15,00b	16,50	14,00b	61,50b
İlkokul	15,20b	16,95ab	16,83	16,68ab	65,66b
Ortaokul	15,99b	16,82ab	17,02	17,06ab	66,90b
Lise	15,81b	15,69b	16,20	16,52ab	64,22b
MYO	16,44b	18,11ab	18,44	18,33a	71,33ab
Lisans	18,67a	20,67a	19,00	19,67a	78,00a
Ortalama	15,73	16,60	16,77	16,82	65,92
F Değeri	4,19***	2,93**	1,72	2,07*	3,42***

*%90, **%95, ***%99 güven aralığında istatistik olarak önemlidir.

Kültürel zekâ skorlarının üreticinin sahip oldukları tarımsal varlıklara göre değişimi Tablo 4’te sunulmuştur. Tablo incelendiğinde kültürel zekâ skorlarının alt ölçeklerde düşük ve orta düşük ile orta-yüksek ve yüksek şeklinde 2 gruba ayrılarak analiz edildiği görülmektedir. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucu elde edilen t değerlerine göre incelenen üreticilerin tarımsal varlıkları ile ÜBKZ skorları arasındaki ilişki istatistik olarak anlamlı bulunmamıştır. BKZ, MKZ ve DKZ açısından bakıldığında mülk kuru arazi dışındaki diğer faktörlerde skor değerleri arasındaki farklılık istatistik olarak anlamlı oldukları saptanmıştır. Buna göre kira/ortak kuru arazi miktarı büyük olanların skorları daha düşük iken sulu arazide durum tam tersine gerçekleşmiştir. Bu durum tarımda insanların sulu arazilerde daha fazla iletişime geçtiklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra tarımda çalışılan süre uzadıkça skor değerleri artarken tarımsal geliri düşük olan bireylerin daha fazla kültürel zekâ skor değerine sahip olduklarını göstermektedir. Bunun en büyük nedeni ise bireylerin gelir elde edebilmek için daha fazla farklı bireylerle iletişime geçmeleridir.

Tarımsal faaliyetle beraber tarım dışı gelirin olması bireyleri farklı sektörlerde çalışan bireylerle ile daha fazla iletişim kurmalarını sağlamakta bu da kültürel zekâ skorlarını arttırmaktadır.

Tablo 4. Kültürel Zeka Skorlarının Üreticinin Tarımsal Varlıklarına Göre Dağılımı

	Mülk Kuru Arazi (Dekar)	Kira/Ortak Kuru Arazi (Dekar)	Mülk Sulu Arazi (Dekar)	Kira/Ortak Sulu Arazi (Dekar)	Yılda Tarımda Çalıştığı Gün Sayısı (Gün)	Tarımsal Gelir (%)
Üstbilişsel Kültürel Zekâ						
Düşük ve Orta-Düşük	10,19	49,00	15,26	4,63	173,44	61,48
Orta-Yüksek ve Yüksek	11,38	44,84	15,02	4,97	184,62	69,06
Ortalama	11,30	45,11	15,03	4,95	183,90	68,57
T Değeri	0,45	0,45	0,00	0,45	1,22	2,76*
Bilişsel Kültürel Zekâ						
Düşük ve Orta-Düşük	11,87	55,28	13,77	4,33	177,17	70,25
Orta-Yüksek ve Yüksek	10,21	25,62	17,45	6,15	196,81	65,35
Ortalama	11,30	45,11	15,03	4,95	183,90	68,57
T Değeri	0,33	8,85**	3,15*	4,73**	14,55***	4,35**
Motivasyonel Kültürel Zekâ						
Düşük ve Orta-Düşük	8,83	85,71	8,95	3,16	164,23	71,02
Orta-Yüksek ve Yüksek	12,32	28,49	17,52	5,69	191,96	67,57
Ortalama	11,30	45,11	15,03	4,95	183,90	68,57
T Değeri	1,31	31,74***	16,09***	8,39***	27,32***	1,97
Davranışsal Kültürel Zekâ						
Düşük ve Orta-Düşük	9,53	75,93	7,12	3,56	166,29	68,88
Orta-Yüksek ve Yüksek	11,91	34,57	17,73	5,43	189,92	68,47
Ortalama	11,30	45,11	15,03	4,95	183,90	68,57
T Değeri	0,56	14,70***	23,10***	4,16**	17,90***	0,03
Kültürel Zeka						
Düşük ve Orta-Düşük	9,50	84,33	6,17	2,63	156,76	70,85
Orta-Yüksek ve Yüksek	11,87	32,85	17,80	5,68	192,38	67,86
Ortalama	11,30	45,11	15,03	4,95	183,90	68,57
T Değeri	0,53	22,12***	26,72***	10,76***	40,91***	1,29

*%90, **%95, ***%99 güven aralığında istatistikî olarak önemlidir.

Kültürel zekâ skorları ile üreticilerin tarımsal bilgi kaynakları tercihleri arasındaki ilişki Çizelge 5'te sunulmuştur. Türkiye'de tarımda informal bilgi kaynaklarının etkin olduğunu gösteren birçok çalışma bulunmaktadır (Boz ve ark., 2004; Hasdemir ve ark., 2014; Koksall ve ark., 2018; Özdemir ve ark., 2020; Özdemir ve Kan, 2020).

Fakat araştırma kapsamında üreticilerin %59,33'ünün tarımsal üretimde formal bilgi kaynaklarını kullandıkları görülmektedir. Bu tercih üreticilerin buldukları çevre ve tarıma olan ilgilerin etkisi ile değişebilmekte ve hatta üreticilerin sosyo-ekonomik yapıları da bu duruma etki edebilmektedir. Tablo 5 incelendiğinde formal bilgi kaynaklarını tercih eden üreticilerin kültürel zekâ skorlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Özellikle üstbilişsel kültürel zekâ dışında kültürel zekânın tüm alt unsurlarında Orta-Yüksek ve Yüksek seviyede kültürel zekâya sahip bireylerin tarımsal üretimde formal kaynakları daha fazla tercih ettikleri görülmekte olup bu durum istatistikî olarak da önemli bulunmuştur.

Tablo 5. Kültürel Zekâ Skorlarının Üreticinin Bilgi Kaynaklarına Göre Dağılımı (%)

		Üreticinin Bilgi Kaynağı		Ki-Kare
		Formal Bilgi Kaynakları	İnformal Bilgi Kaynakları	
Üstbilişsel Kültürel Zekâ	Düşük ve Orta-Düşük	61,54	38,46	0,06
	Orta-Yüksek ve Yüksek	59,18	40,82	
Bilişsel Kültürel Zekâ	Düşük ve Orta-Düşük	53,45	46,55	11,50***
	Orta-Yüksek ve Yüksek	70,63	29,37	
Motivasyonel Kültürel Zekâ	Düşük ve Orta-Düşük	45,90	54,10	12,86***
	Orta-Yüksek ve Yüksek	64,86	35,14	
Davranışsal Kültürel Zekâ	Düşük ve Orta-Düşük	50,47	49,53	4,68**
	Orta-Yüksek ve Yüksek	62,38	37,62	
Kültürel Zeka	Düşük ve Orta-Düşük	44,44	55,56	11,91***
	Orta-Yüksek ve Yüksek	63,95	36,05	

*%90, **%95, ***%99 güven aralığında istatistikî olarak önemlidir.

Kültürel zekâ ve alt unsurları ile üreticilerin tarımsal üretimi seçme nedenleri Tablo 6'da gösterilmiştir. Üreticilerin bir kısmı daha çok çiftçiliği zorunluluk ve kader olarak görürken (atadan gelen meslek, yaşadığı bölge bu işe uygun ve diğer) diğer bir kısmı ise geçim kaynağı ve meslek olarak (en iyi bildiği meslek, yeterli arazi, alet ve ekipman sahip, en iyi geçim kaynağı) olarak görmektedirler. Tablo 6 incelendiğinde üstbilişsel zekâ hariç kültürel zekâ ve alt unsurları ile çiftçilikle uğraşma nedenleri arasında istatistikî olarak önemli fark bulunmuştur. Kültürel zekâ seviyesi yükseldikçe üreticilerin çiftçilikle uğraşma nedenlerinde fiziki sermaye ile birlikte coğrafi şartların etkili olduğu görülmektedir. Kültürel zekâ seviyesinin düşük olduğu bireylerde çiftçilikle uğraşmada atadan kalan deneyim ve alışkanlıklar daha fazla ön plana çıkmaktadır. Buradan çiftçilik mesleğini kadere dayandıran kesim ile bir meslek olarak seçen kesim arasındaki fark net bir şekilde görülmektedir. Bu mesleği zorunluluktan yapan ve kadere dayandıran kesimin kültürel zekâ skorları daha düşük iken bu işi meslek olarak gören kesimin kültürel zekâ skorlarının yüksek olması bu kesimin yaşadıkları kültüre ayak uydurmak için daha fazla çaba sarf ettiğini göstermektedir.

Tablo 6. Kültürel Zeka Skorlarının Üreticinin Çiftçilikle Uğraşma Nedenlerine Göre Dağılımı (%)

		Çiftçilikle Uğraşma Nedeni						Ki-Kare
		Atadan Gelen Meslek	En İyi Bildiği Meslek	Yeterli Arazi, Alet, Ekipman Sahibi	Yaşadığı Bölge Bu İşe Uygun	En İyi Geçim Kaynağı	Diğer	
Üstbilişsel Kültürel Zekâ	Düşük ve Orta-Düşük	29,63	22,22	7,41	29,63	7,41	3,70	5,86
	Orta-Yüksek ve Yüksek	30,53	9,67	17,05	33,84	7,12	1,78	
Bilişsel Kültürel Zekâ	Düşük ve Orta-Düşük	35,14	7,25	14,49	35,51	5,43	2,17	20,10***
	Orta-Yüksek ve Yüksek	21,53	16,67	20,14	29,86	10,42	1,39	
Motivasyonel Kültürel Zekâ	Düşük ve Orta-Düşük	35,25	3,28	10,66	40,16	6,56	4,10	19,93***
	Orta-Yüksek ve Yüksek	28,52	13,42	18,79	30,87	7,38	1,01	
Davranışsal Kültürel Zekâ	Düşük ve Orta-Düşük	35,51	5,61	11,21	37,38	5,61	4,67	13,70***
	Orta-Yüksek ve Yüksek	28,75	12,14	18,21	32,27	7,67	,96	
Kültürel Zeka	Düşük ve Orta-Düşük	40,00	2,00	9,00	40,00	5,00	4,00	22,80***
	Orta-Yüksek ve Yüksek	27,50	13,13	18,75	31,56	7,81	1,25	

*%90, **%95, ***%99 güven aralığında istatistikî olarak önemlidir.

4. SONUÇ

Araştırma sonuçlarına göre Hüyük ilçesinde tarım işletmeleri fazlayken Yalvaç ilçesinde de küçükbaş hayvancılık işletmelerinin daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Yalvaç ilçesindeki tarım işletmelerinin sahiplerinin Hüyük ilçesindekilere göre kültürel zekâ skorlarının daha yüksek olduğu ve Yalvaç ilçesindeki tarım işletmesi sahiplerinin daha iyi kültürel zekâ adaptasyonu yaşadıkları söylenebilir.

Yapılan çalışmanın bir diğer sonucu ise yaş ile kültürel zekâ arasında ters ilişki eğitim ile kültürel zekâ arasında ise pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durum yeni neslin daha eğitilmiş olması ile daha fazla kültürel yapı farkı olan kişi ile etkileşime girmesi ile açıklanabilir. Araştırmanın başkaca sonuçlarına göre sulu tarım yapan işletme sahipleri ve tarım dışı ek iş yapan işletme sahiplerinin daha fazla kültürel zekâ puanına sahip oldukları görülmüştür. Bu durum yine daha fazla kişi ile etkileşime girmeleri ile açıklanabilir. Araştırma sonuçları incelendiğinde literatürdeki (Boz ve ark., 2004, Hasdemir ve ark., 2014; Koksall ve ark., 2018; Özdemir ve ark., 2020; Özdemir ve Kan, 2020)'ın çalışmalarının aksine formal bilgi kaynaklarını tercih eden üreticilerin kültürel zeka skorlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum bölgesel olarak formal bilgi kaynaklarının kaynaktan alıcıya iyi bir şekilde ulaşması ile açıklanabilir. Bu çalışma nihai olarak değerlendirildiğinde üreticilerin bir kısmı daha çok çiftçiliği zorunluluk ve kader olarak görürken (atadan gelen meslek, yaşadığı bölge bu işe uygun ve diğer) diğerleri ise geçim kaynağı ve meslek olarak (en iyi bildiği meslek, yeterli arazi, alet ve ekipman sahip, en iyi geçim kaynağı) görmektedirler.

Araştırma sonuçları incelendiğinde üstbilişsel zekâ hariç kültürel zekâ ve alt unsurları ile çiftçilikle uğraşma nedenleri arasında istatistiksel olarak önemli fark bulunmuştur. Kültürel zekâ seviyesi yükseldikçe üreticilerin çiftçilikle uğraşma nedenlerinde fiziki sermaye ile birlikte coğrafi şartların etkili olduğu görülmektedir. Kültürel zekâ seviyesinin düşük olduğu bireylerde çiftçilikle uğraşmada atadan kalan deneyim ve alışkanlıklar daha fazla ön plana çıkmaktadır. Buradan tarımsal girişimciliği kadere dayandıran kesim ile bir meslek olarak seçen kesim arasındaki fark net bir şekilde görülmektedir. Bu mesleği zorunluluktan yapan ve kadere dayandıran kesimin kültürel zekâ skorları daha düşük iken bu işi meslek olarak gören kesimin kültürel zekâ skorlarının yüksek olması bu kesimin yaşadıkları kültüre ayak uydurmak için daha fazla çaba sarf ettiğini göstermektedir. Araştırma sonuçlarının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın kültürel anlamda göç almış farklı bölgelerde yapılmasının farklı sonuçları da beraberinde getireceği öngörülmektedir. Araştırma zaman ve maliyet kısıtlılığı nedeni ile farklı illerdeki iki ilçede yapılmıştır. Araştırmanın uzamsal şekilde yeniden zamana yayılarak yapılması farklı sonuçları da beraberinde getirebilecektir.

5. KAYNAKLAR

- Altunişik, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2010). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı. Sakarya: Sakarya Yayıncılık, 7-253.
- Ang, S., Van Dyne, L., Koh, C., Ng, K.Y., Templer, K.J., Tay, C., Chandrasekar, N.A. (2007). Cultural intelligence: Its measurement and effects on cultural judgment and decision making, cultural adaptation and task performance, *Management and Organization Review*, 3(03), 335–71.
- Ang, S., Van Dyne, L. (2008). Conceptualization of cultural intelligence: definition, distinctiveness, and nomological network. In S. Ang, L. Van Dyne (Eds), *Handbook of cultural intelligence: theory, measurement, and applications*, 3-15: New York: M.E. Sharpe, Armonk.
- Boz, İ., Akbay, C. Orhan, E., Candemir, S. (2004). Çiftçilerin tarımsal faaliyetlerde kullandıkları bilgi kaynaklarının belirlenmesi ve tarımsal yayım açısından değerlendirilmesi. *Türkiye VI Tarım Ekonomisi Kongresi*, 16-18 Eylül 2004, Tokat s:596-603.
- Earley, P.C., Ang, S. (2003). *Cultural intelligence: Individual interactions across cultures*. Palo Alto, CA: Stanford University Press.
- Erdoğan, Ö. (2016). Kentsel Yaşam ve Yozlaşma. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (41), 13-33.
- Hasdemir, M., Hasdemir, M., Gül, U., Yaşan Ataseven, Z. (2014). Türkiye’de Jeotermal Seracılığın Mevcut Durumu İle Karar Verme Süreçlerinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. *Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü*. TEPGE Yayın No: 227, Ankara.
- İlhan, M., Çetin, B. (2014). Kültürel Zekâ Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-2), 94-114.
- Kan M., Kan A., Doğan H. G. (2018). Kırsal Alanda Tarımda Yaşlanmayı Önlemek İçin Genç Çiftçi Desteği Perspektifinden Bir Bakış. *Uluslararası Katılımlı XIII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*, 1(1): 44-44.
- Kan M., Tosun F., Kan A., Doğan H.G., Uçum İ., Solmaz C. (2019). Young Farmers in Agriculture Sector of Turkey: Young Farmers Support Program, *Journal of Agricultural Science and Technology*, 21(1): 15-26.

- Kan, M., Kan, A., Nizam, D., Perkin, A.Y., Evereş, B., Taşçıoğlu, Y. (2020). Dünyada Ve Türkiye’de Kırsal Kalkınma Uygulamalarındaki Mevcut Durum ve Gelecek. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Türkiye Ziraat Mühendisliği IX. Teknik Kongresi, 13-17 Ocak 2020, Bildiriler Kitabı 2, s:687-710, Ankara.
- Koksal, O., Altunkaynak, B., Ataseven, Y. Cevher, C., Yasan Ataseven, Z., Gül Yavuz, G., Gül, U. (2018). Evaluating Factors Affecting Farmers Information Sources in Agricultural Production Practices in Turkey, *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 19(1): 338–349.
- Özdemir H.Ö., Kan M. 2020. Tarım İşletmelerinin Yönetiminde Kullanılan Tarımsal Bilgi Kaynakları: Kırşehir İli Örneği, *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 7(2), 500-509.
- Özdemir H.Ö., Kan M., Doğan H.G., Kan A. 2020. The Factors Affecting Psychological Empowerment Levels of Entrepreneurs in Agricultural Holdings of Kirsehir Province, Turkey, *Pakistan Journal of Agricultural Sciences*, 57(3), 911-920., Doi: 10.21162/PAKJAS/20.10005
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. Sage yayıncılık.
- Şahin, F., Gürbüz, S., Köksal, O., Ercan, Ü. (2013). Measuring Cultural Intelligence in the Turkish context, *International Journal of Selection and Assessment*. 21(2), 135-144.
- Thomas, D. C., Inkson, K. (2005). People skills for a global workplace. *Consulting to Management*, 16(1), 5.
- Vatandaş, C. (2002). Küreselleşme sürecinde toplumsal kimlikler ve çok kültürlülük. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Yeşil, S. (2010). 21. Yüzyılın küresel örgütleri için kültürel zekâ, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 147-168.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (9.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık